

Keski-Suomen hyvinvointialueen kotihoidon ja tukipalvelujen myöntämisen perusteet 1.7.2025 alkaen

Aluehallitus 27.05.2025
2373/05.00.00/2024

Valmistelija vastuualuejohtaja Tuija Koivisto, p. 040 513 5821
palvelujohtaja Mirja Ahoniemi, p. 040 550 3719
palvelupäällikkö Riikka Röppänen, p. 040 569 5761

Selostus asiasta **Yleinen johdanto asiaan/tausta**

Keski-Suomen hyvinvointialueen ensimmäisen vuosineljänneksen perusteella vuoden 2025 tilinpäätökseen ennustetaan 64 miljoonan euron alijäämää. Alijäämäennuste on suhteessa talousarvioon 21 miljoonaa euroa heikompi. Vuoden 2025 talousarvion sisältämällä talouden sopeuttamistoimilla on tavoiteltu 50 miljoonan euron vaikutusta, joista maaliskuun loppuun mennessä oli toteutunut 13,5 %, eli 6,8 miljoonaa euroa. Toimenpiteiden vaikutuksista on ennusteen mukaan toteutumassa noin 84 %, yhteensä 42 miljoonaa euroa. Osa toimenpiteistä tuottaa suunnitellut talousvaikutukset täysimääräisesti vuoden aikana. Osa toimenpiteistä on sellaisia, joiden taloudelliset vaikutukset näyttävät jäävän suunniteltua pienemmäksi, vaikka toimenpiteet on toteutettu suunnitelman mukaan.

Siltä osin kuin on tunnistettu, että tavoiteltuja vaikutuksia ei täysimääräisesti saavuteta, on suunniteltu korvaavia toimenpiteitä, joita on ennusteen mukaan toteutumassa noin 15 miljoonaa euroa vuoden loppuun mennessä. Nyt suunnitellut talouden sopeuttamisen toimenpiteet eivät vielä riitä vuosina 2023 ja 2024 syntyneen kumulatiivisen alijäämän, 255 miljoonaa euroa, kattamiseen. Kumulatiivisen alijäämän sekä vuoden 2025 talousarvion toteuttamiseen tarvitaan edelleen aktiivista sopeuttamista ja uusia sopeuttamistoimenpiteitä.

Sosiaali- ja terveystaloudissa on valmisteltu uusista sopeuttamistoimenpiteistä, joilla tavoitellaan 7,6 miljoonan euron säästöjä sekä kustannusten kasvun taittamista vuodelle 2025. Osa toimenpiteistä on palveluiden järjestämistä koskevia ja osa operatiivisesti toteutettavia toiminnan muutoksia. Palveluiden järjestämiseen kohdentuvat toimenpiteet koskevat avosairaanhoidon vastaanottojen, näytteenottopisteiden ja alueellisen osastotoiminnan osastopaikkojen keskittämistä, ikääntyneiden päivätoimintaa sekä tiettyjen palveluiden myöntämisperusteita sekä työtehtävien vähentämistä.

Kotihoito

Keski-Suomen hyvinvointialueen tavoitteena on, että keskisuomalaiset saavat palvelut oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti. Palveluissa keskeinen periaate on tukea arjessa apua tarvitsevien kykyä elää arvokkaasti ja omatoimisesti kotona oikea-aikaisilla ja riittävillä palveluilla. Palvelut tukevat asiakkaiden hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä sekä turvallisuutta. Keski-Suomen hyvinvointialue järjestää kotihoitoa ja tukipalveluita omana toimintana, palvelusetelillä ja ostopalveluina.

Kotihoitoon ja tukipalveluihin sisältyvät ikääntyneiden ennalta ehkäisevät ja varhaisen tuen palvelut, kotiin annettavat tukipalvelut sekä kotihoidon palvelut. Myöntämisperusteissa määritellään perusteet julkisin varoin

myönnettäville palveluille. Asiakkaat ohjautuvat palveluihin ikääntyneiden asiakasohjauksen kautta. Asiakkaan toimintakyvyn arvioinnissa käytetään RAI-arviointimenetelmää. Asiakas ja tarvittaessa asiakkaan läheinen osallistuu palvelutarpeen arviointiin ja palveluidensa suunnitteluun, jolla vahvistetaan asiakkaan osallisuutta ja itsenäistä suoriutumista. Palvelut myönnetään asiakkaan kokonaisarviointiin perustuen yhtenäisillä myöntämisperusteilla. Jokaiselle asiakkaalle nimetään omatyöntekijä, joka myöntää asiakkaalle palvelut sekä huolehtii asiakassuunnitelman laadinnasta ja toteutumisesta.

Nykytilankuvaus

Kotihoitoa ja tukipalveluita järjestetään hyvinvointialueella omana palvelutuotantona, ostopalveluina ja palvelusetelillä. Päivätoimintaa lukuun ottamatta palvelut järjestetään asiakkaan kotiin. Säännöllisen kotihoidon piirissä on huhtikuussa 2025 ollut 3817 asiakasta, joista 3611 asiakasta omassa palvelutuotannossa, 162 asiakasta kotihoidon palvelusetelillä ja 44 asiakasta ostopalveluissa (37 Kinnulassa). Etähoivan palveluita käyttää 499 asiakasta, lääkeautomaatteja on 890 asiakkaalla. Turvapalvelun asiakkaita on 4023. Päivätoiminnan piirissä asiakkaita on ollut huhtikuussa omassa toiminnassa 743 asiakasta, ostopalveluissa 9 asiakasta (Kinnula) ja aistivammaisten päivätoiminnassa 18. Kotihoidon käyntejä tehdään vuosittain yli 2 000 000.

Yhteys strategiaan

Yhdenmukaisilla kotihoidon ja tukipalveluiden myöntämisperusteilla vahvistetaan asukkaiden yhdenvertaisuutta ja palveluiden saatavuutta eri alueilla hyvinvointialueen strategian mukaisesti. RAI-pohjainen arviointivälineistö tukee palveluiden oikea-aikaisuutta ja yhdenmukaista palvelutarpeen arviointia. Ennaltaehkäisevän tuen ja digitaalisten palveluiden vahvistamisella ohjataan palvelua ennakoivaan tukeen oikea-aikaisesti. Palveluiden myöntämisperusteissa ohjataan palveluiden kustannusvaikuttavaa käyttöä ja edistetään ikääntyneiden hyvinvointia.

Lainsäädäntö

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014), Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023), Laki hyvinvointialueesta (611/2021).

Vaikutusten arviointi

Myöntämisperusteet vaikuttavat merkittävästi asiakkaiden ohjautumiseen palveluihin, palveluiden oikea-aikaisuuteen ja palveluista aiheutuviin kustannuksiin. Myöntämisperusteita on päivitetty vuonna 2023 ja myös vuonna 2024. Päivityksissä on huomioitu omavalvonnan ja aluehallintoviraston antama ohjaus. Esityksessä olevia myöntämisperusteiden muutoksia on käsitelty omavalvonnan kanssa 15.5.2025. Asiakirjaa on tiivistetty ja poistettu toistoja, paranneltu lauserakenteita ja sanavalintoja sekä poistettu palvelukuvaukseen liittyviä asioita.

Kuntouttavaan päivätoimintaan on lisätty RAI-viitearvot ja etäpäivätoimintaa tarjotaan jatkossa myös säännöllisissä palveluissa oleville. Päivätoiminnan muutokset parantavat palveluiden kustannusvaikuttavuutta ja vähentävät raskaampien palveluiden tarvetta

keventäen palvelurakennetta. Hygieniapalvelun myöntämistä tässä palvelumuodossa tiukennetaan siten, että sen viimesijaisuutta korostetaan. Tämän vaikutuksena pystytään hillitsemään kuljetuskustannuksia noin 1000 € vuodessa. Tukipalveluiden viitteellisiin tuloarvoihin on lisätty maininta bruttotuloista, joka selkiyttää myöntämistä.

GPS-rannekkeen myöntämistä on tarkennettu virtuaalisen aluerajauksen osalta siten, että asiakas saa liikkua vapaasti määritellyn alueen sisällä. Tämä lisää asiakkaan itsenäisen liikkumisen vapautta. Asiakkaalle luovutettavien laitteiden korvausvelvollisuutta on tarkennettu etähoivan ja lääkeautomaatin osalta siten, että asiakkaita tiedotetaan tahallisen laitteen vahingoittamisen voivan johtaa korvausvelvollisuuteen. Turvapuhelimen osalta vastaava korvausvelvollisuus on jo ollut käytössä. Kustannusvaikutus 5000 € vuodessa.

Kotihoidon osalta esityksessä on muutoksia myöntämisessä hyödynnettäviin RAI-mittareihin. Myöntämisessä huomioitavia mittareita on selkiytetty ja niiden valinnassa on tarkasteltu yhdeksän muun hyvinvointialueen käytössä olevia mittareita ja niiden arvoja. Esityksessä olevien mittareiden perusteella Keski-Suomen hyvinvointialueen kotihoidon myöntämisperusteet asettuvat muihin hyvinvointialueisiin verrattuna keskitasolle, jossa suurin vertailussa mukana olleista hyvinvointialueista on Pirkanmaan hyvinvointialue.

Esityksen perusteella kotihoidon myöntämiseksi asiakkaan palvelutarpeen tulee olla kohtalaista (MAPLe ≥ 3) ja sen lisäksi asiakkaalla on vähintään ohjauksen/seurannan tarvetta arkisuoriutumisessa perustoiminnoissa (ADL-H ≥ 1) tai asiakas tarvitsee suurimman mahdollisen avun tai on täysin autettava vähintään kahdessa välinetoiminnoissa (IADLCH ≥ 4) tai asiakkaan kognitio on vähintään lieväasteisesti heikentynyt (CPS ≥ 2). Uudet RAI-mittariarvot tulevat vähentämään kotihoidon palveluiden piiristä vähäisen tai lievän palvelutarpeenasiakkaita. Asiakassegmenttinä kotihoidon palveluiden myöntäminen vähenee asiakkaille, joilla on avuntarvetta yksittäisissä hoitotoimenpiteissä tai avuntarvetta pelkässä lääkehoidossa, mutta he ovat itsenäisiä perus- ja välinetoiminnoissa, eikä heidän kognitionsa ole vähintään lievästi heikentynyt.

Muutos vähentää kotihoidon käyntejä vähäisemmän palvelutarpeen asiakkailta arviolta noin 14 400 tuntia/vuosi, jonka talousvaikutus on kotihoidon henkilöstökustannuksiin 500 000 €/vuosi, kuluvalle vuodelle 250.000€. Muutos vaikuttaa kotihoidon peittävyYTEEN vähentäen sitä noin yhdellä prosenttiyksiköllä suhteessa 75 vuotta täyttäneiden määrään.

Talousvaikutukset

Kotihoidon myöntämisperusteiden tarkennusten myötä voidaan vuositasolla saavuttaa noin 0,5M€:n säästö, kuluva vuodelle 250.000€.

Toimivalta

hallintosääntö 17 §

Esittelijä

Hyvinvointialuejohtaja Tollet Jan

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää hyväksyä liitteen mukaisen Keski-Suomen hyvinvointialueen kotihoidon ja tukipalveluiden myöntämisen perusteet 1.7.2025 alkaen.

Päätös